

Список використаних джерел:

1. Креативний облік – загроза професії та суспільству / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 1 – С. 31–42.
2. Пшенична А.Ж., Верига Ю.А., Кравченко І.Ю. Прояви креативного обліку в економічній злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.ucsu.org.ua/handle/123456789/1969>
3. Голов С. Ф. Креативний облік: творчість чи шахрайство? / С. Голов // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2010. – Вип. 7(1). – С. 360-368. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ekonof_2010_7\(1\)_46.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ekonof_2010_7(1)_46.pdf).
4. Легенчук С. Креативний облік в національній системі бухгалтерського обліку / С. Легенчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – Випуск 2 (14). – С. 88-101.
5. Creative Accounting: Nature, Incidence and Ethical Issues Oriol Amat Professor of Accounting, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
Режим доступу: <http://www.econ.upf.edu/docs/papers/downloads/749.pdf>

JEL M41

Сидоренко-Мельник Ганна Миколаївна

*к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна*

Кукура Тетяна Василівна

*магістр з фінансів і кредиту
м. Полтава, Україна*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Надано критичний огляд методичного забезпечення прогнозування кредитоспроможності сучасного підприємства. Розглядаються проблеми формування прогнозів кредитоспроможності та шляхи їх розв'язку.

Ключові слова: *кредитоспроможність позичальника, фінансове прогнозування, моделювання*

Фінансове прогнозування на сьогодні виявляється затрбуваною та актуальною галуззю знань. Це пов'язано, насамперед з тим, що банківські установи зацікавлені у якісному передбаченні («знанні наперед») перспективи вчасного повернення позикових коштів та

повного погашення відсотків за користування ними відповідно до умов кредитного договору, а також в оцінюванні доцільності подальших відношень з позичальником у сфері короткострокового або довгострокового кредитування. Істотно підвищити ефективність оцінювання кредитоспроможності позичальника - юридичної особи, як поточної так і перспективної можна завдяки використанню сучасних методів фінансового аналізу та прогнозування.

В Україні дослідженню проблем оцінки та прогнозування кредитоспроможності позичальників присвячені праці А. М. Герасимовича, С. К. Реверчука, М. І. Міщенко, Н. Г. Слов'янської, А. М. Мороза, М. І. Савлука, В. Бондаренко, В. Вітлінського, О. Терещенка, Я. Чайковського, А. Б. Камінського, В. М. Кочеткова, О. А. Кириченко та ін. Вітчизняними та зарубіжними науковцями накопичено значний науковий доробок з питань методичного та організаційно-аналітичного забезпечення оцінювання кредитоспроможності. Однак слід зважувати на стан та деформації в роботі банківської системи України, пристосування її до умов турбулентності економіки, соціальних та економічних потрясінь. Поглиблена оцінка зарубіжного досвіду та вітчизняної практики оцінки та прогнозування кредитоспроможності підприємств дозволить виявити напрями вдосконалення методики комплексної оцінки поточної та перспективної кредитоспроможності позичальників банківських установ України.

Прогнозування, як один із методів управління не повинен зводитися тільки до розрахунку орієнтирів, що мають кількісне вираження. Під ним також потрібно розуміти метод пошуку оптимальних стратегічних рішень для підприємства. У цьому значенні прогнозування тісно пов'язано з перспективним аналізом, оскільки остаточний варіант дій приймається після порівняльного аналізу різних варіантів, зокрема і альтернативних [1].

Методологія оцінки кредитоспроможності підприємств не має концептуальної основи, яка б базувалася на урахуванні науково-обґрунтованих методів та економіко-математичних моделей. Їх широке використання дозволило б проводити всебічний аналіз діяльності будь-якого підприємства на якісно новому рівні, і тим самим суттєво зменшувало ризик та підвищувало зону безпеки, тобто запас фінансової стійкості [2].

Для складання оптимальних методик оцінювання кредитоспроможності підприємств необхідно об'єднання розробок ретроспективного та перспективного аналізу із масштабним

залученням економіко-математичних методів та сучасних інформаційних технологій.

Прогнозні моделі кредитоспроможності одержуються за допомогою статистичних методів та використовуються для оцінки якості потенційних позичальників.

Найпоширенішими підходами до перспективного моделювання кредитоспроможності є: використання скорингових систем оцінки, моделей банкрутства, що базуються на множинному дискримінантному аналізі, нечіткій логіці, нейронних мережах, а також систем експертного оцінювання можливості надання кредиту. Для побудови скорингових моделей може бути використаний інструментарій регресійного аналізу; дерев рішень; кластерного чи дискримінантного аналізу; нейронних мереж; нечіткої логіки тощо [3].

Метод дискримінантного аналізу вперше був застосований у сфері банківської діяльності, а саме — у кредитному аналізі. Тут найбільш чітко простежується основний підхід методу, що припускає залучення минулого досвіду: необхідно визначити, чим відрізняються позичальники, які повернули в строк кредит, від тих, хто цього не зробив. Отримана інформація має бути використана при вирішенні долі нових позичальників. Інакше кажучи, застосування методу має таку мету: побудова моделі, що прогнозує, до якої з груп відносяться дані споживачі, виходячи з набору змінних, які пророчать (предикторів), виміряних в інтервальній шкалі [4].

При множинному дискримінантному аналізі (МДА) використовується дискримінантна функція (Z), що враховує деякі параметри (коефіцієнти регресії) і фактори, що характеризують фінансовий стан позичальника (у тому числі фінансові коефіцієнти). Коефіцієнти регресії розраховуються в результаті статистичної обробки даних по вибірці фірм, які або збанкрутували, або вижили протягом певного часу. Якщо Z -оцінка фірми знаходиться ближче до показника середньої фірми-банкрута, то за умови подальшого погіршення її становища вона збанкрутує. Якщо менеджери фірми і банк докладуть зусиль для усунення фінансових труднощів, то банкрутство, можливо, не відбудеться. Таким чином, Z -оцінка є сигналом для запобігання банкрутства фірми. Найвідоміший «Індекс кредитоспроможності» Е. Альтмана являє собою функцію від аналітичних показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період.

Слід зазначити, що кількісні методи діагностування банкрутства, у тому числі які ґрунтуються на дискримінантному аналізі, не мають стійкості до варіацій у вихідних даних, оскільки передбачають

стаціонарність розвитку випадкових величин та незмінність зовнішніх умов. Проте реалії розвитку сучасної економіки, зокрема, трансформаційної української, не задовольняють цим вимогам.

Відомі моделі Р. Чессера та М. Змівського побудовані на інструментарії logit / probit регресії, є різновидами моделей бінарного вибору, де в результаті можна віднести підприємство або до класу банкрутів або до класу не банкрутів. Нейронні мережі є інтелектуальними системами, що побудовані на потужному математичному апараті й можуть використовуватись як універсальний відтворювач нелінійних залежностей у структурі та функціонуванні складних систем, у тому числі, й соціально-економічних. Прийнятним виявляється застосування карт Кохонена у задачах оцінювання ймовірності дефолту підприємств, фінансового стану підприємств, інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання тощо [5].

Результати перспективної діагностики з застосуванням математичного апарату доводять необхідність врахування поряд з кількісними показниками ще й якісну експертно-аналітичну інформацію.

Застосування прогнозних фінансових моделей дозволить керівництву підприємств виявляти їх внутрішні проблеми та завчасно вживати відповідні заходи, а також надасть ефективний інструмент банківській установі здійснювати фінансовий аналіз об'єктів інвестування чи кредитування, що дозволить уникнути зайвого ризику та, відповідно, підвищити стабільність і збалансованість економіки країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Цмоць О. І. Прогнозування фінансового стану підприємства за допомогою штучних нейронних мереж [Текст] / О. І. Цмоць // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – С. 347-352.
2. Манако О. В. Системний підхід до оцінки кредитоспроможності підприємства [Текст] / О. В. Манако // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. Збірник наукових праць МННЦ ІТіС. – 2007. – Вип. 12. – С. 84-95.
3. Великоіваненко Г. І. Моделювання кредитоспроможності позичальників комерційного банку [Електронний ресурс] / Г. І. Великоіваненко, Л. О. Трокоз. – Режим доступу: <http://vuzlib.com.ua>
4. Курова Т. Г. Оцінка кредитоспроможності клієнта банку за допомогою дискримінантного аналізу [Текст] // Т. Г. Курова, К. О. Костроміна // Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 3 (27). – С. 113-117.

5. Матвійчук А. В. Штучний інтелект в економіці: нейронні мережі, нечітка логіка : монографія / А. В. Матвійчук. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2011. – 439 с.

JEL O12

Ширяєва Людмила Володимирівна

*д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку, фінансів та аудиту
Одеського національного морського університету
м. Одеса, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ АКСЕЛERAЦІЇ

Обґрунтовано появу принципу акселерації в процесі інвестування. Акселерація призводить до мультиплікованих змін у витратах. Вона також може призвести до нестабільності економіки.

Ключові слова: акселерація, інвестиції, дохід, ефект, принцип.

Відповідно до цього принципу необхідний суспільству основний капітал у формі машин, обладнання або виробничих запасів залежить від рівня доходу або обсягу виробництва. Приріст основного капіталу, що зазвичай називаємо чистими інвестиціями, має місце лише за умови зростання доходу. Отже, період процвітання може скінчитися не тільки в результаті скорочення продажів споживчих товарів, але просто в силу того, що продажі встановляться на стабільному (нехай і високому) рівні або будуть зростати, але повільніше, ніж раніше [1, с.36].

Це можна пояснити на простому арифметичному прикладі. Уявімо собі текстильне підприємство, вартість капітального обладнання якого постійно знаходиться на рівні, в 10 разів перевищує вартість реалізованих протягом року тканин. Так, якщо протягом якогось відрізка часу підприємство продає продукцію на 6 млн. дол., то в його балансі має значитися капітальне обладнання на 60 млн. дол. Воно складається, наприклад, з 20 машин різного віку, причому кожен рік зношується і підлягає відшкодуванню 1 машина. Оскільки витрати на відшкодування точно дорівнюють сумі амортизаційних відрахувань, тут немає чистого інвестування або заощадження. Валові інвестиції, рівні 3 млн. дол. від річних продажів відповідають річному відшкодуванню 1 машини. (Останні 3 млн. дол., від річних продажів можна розглядати як ті, що йдуть на заробітну плату і дивіденди.) Це видно з таблиці 1 (перша фаза).

Тепер припустимо, що протягом четвертого року продажі зросли на 50%: з 6 млн. дол. до 9 млн.дол. У цьому випадку число машин також